

Belarus: Alles ist anders, alles ist gleich

Während im Frühjahr 2020 eine Pandemie Europa lahmlegte, wurde die Demokratiebewegung in Belarus zur stärksten in der Geschichte des Landes. Nach einer erfolgreichen Kampagne der Oppositionspolitikerinnen Svetlana Tichanowskaya, Veronika Zepkala und Maria Kolesnikowa und gefälschten Wahlergebnissen folgten Massenproteste, die von Seiten des Lukaschenko-Regimes mit brutaler Gewalt beantwortet wurden. Zu den gemeinsamen Erfahrungen der Belarus*innen in den letzten Monaten zählen Protesterlebnisse, Verhaftungen, Folter, eine erstarkte Kulturbewegung, Zuversicht und Resignation. Auch wenn in den vergangenen Monaten eine neue Dimension an staatlicher Gewalt erreicht wurde, haben staatliche Repression und Stagnation bereits die letzten Jahrzehnte oft entscheidend geprägt. Nun stellt sich, beinahe ein Jahr nach Beginn der Aufstände und ohne nennenswerte Machtverschiebung, wieder die Frage, welche Perspektiven es in und für Belarus gibt. Gleichzeitig ist klar, dass sich die Zeit nicht zurückdrehen lassen wird. Weder lassen sich das politische (Wieder-)Erwachen und die gemeinsamen Erfahrungen vergessen noch der endgültige Verrat der belarusischen Machthaber an der Bevölkerung verzeihen. Dieses Spannungsfeld zeigt die Ausstellung *Belarus: Alles ist anders, alles ist gleich*.

Die Fotografin Julia Autz (*1988) begleitete 2018 junge Belarus*innen für mehrere Monate. Ihre Bilder, unter dem Titel *While I was waiting*, sind Porträts der "Generation Lukaschenko" aus der Zeit vor den Protesten.

Die Bilder der belarusischen Journalistin und Fotografin Kseniya Halubovich (*1988) zeigen den *Point of no return*, indem sie die Geschehnisse der Protesttage und -nächte unmittelbar nach der gefälschten Präsidentschaftswahl am 08.08.2020 dokumentieren.

While I was waiting

Seit über 27 Jahren regiert Alexander Lukaschenko in Belarus. Es ist eine Generation herangewachsen, die ihre Heimat nicht ohne den autoritären Präsidenten kennt. Was bedeutet es, unter diesen Umständen aufzuwachsen? Wie ist es in einem Land zu leben, in dem die Entwicklung von freiheitlich-demokratischen Werten untersagt wird? Durch die andauernden Repressionen gibt es immer weniger Menschen, die rebellieren und Widerstand leisten. Diejenigen, die bleiben, passen sich an, nüchtern in Gleichgültigkeit oder konservieren die Freiheit im Inneren. Passiv, desillusioniert, und ratlos müssen sie sich mit den Regeln des Regimes arrangieren. In meiner Arbeit zeige ich junge Menschen, die nach Individualität streben, welche in Belarus nicht gerade erwünscht ist. Menschen, die aufgrund ihrer politischen Haltung, sexuellen Orientierung oder auch einfach nur wegen einer anderen Denk- und Lebensweise diskriminiert werden. Menschen, die nicht dem staatlichen Plan folgen und ihren eigenen — einen anderen, als den von der Gesellschaft vorgeschriebenen — Weg gehen. Anhand intimer Portraits der Menschen in ihrem persönlichen Umfeld gebe ich einen Einblick in das Leben junger Menschen und zeige, was es bedeutet und wie es sich anfühlt, unter diesen Umständen zu leben. Die Bilder für die Serie „*While I was waiting*“ sind in der Zeit vor den Protesten entstanden und zeigen die Lebenssituation der Menschen: ein hoffnungsvolles Warten auf Veränderung.

Point of no return

Am 9. August 2020 wurden die offiziellen Ergebnisse der Präsidentschaftswahlen in Belarus bekannt gegeben, laut denen Alexander Lukaschenko zum sechsten Mal in Folge gewonnen hatte. Gleichzeitig zeigten unabhängige Studien und Umfragen Svetlana Tichanowskaya als eigentliche Wahlsiegerin. In der Nacht unmittelbar nach Bekanntgabe der Wahlergebnisse gingen tausende Menschen auf die Straße und wurden mit beispielloser Gewalt von staatlicher Seite konfrontiert. Diese Zusammenstöße dauerten drei Tage, während derer viele Menschen brutal geschlagen und gefoltert wurden. Etwa 7000 Menschen wurden inhaftiert. Die Behörden blockierten das Internet für mehrere Tage und verhinderten so den Informationsfluss. Ab dem 14. August wurden Inhaftierte freigelassen und begannen zu erzählen, was sie erlebt hatten. Was sie berichteten, schockierte die Öffentlichkeit, nicht nur in Belarus. Belarussische Frauen, die nach der ersten Welle der Gewalt als erste mit Blumen wieder auf die Straße gingen, wurden zu einem Symbol des Protests. In den folgenden Monaten gingen jeden Sonntag Hunderttausende zu friedlichen Protestmärschen. Die Behörden reagierten und verschärfte die Repressionen. Menschen wurden für die Teilnahme an Veranstaltungen, für Veröffentlichungen im Internet, für das Tragen von Symbolen verfolgt. Die Proteste änderten ihre Form, gingen aber weiter. Vom Beginn des Wahlkampfes bis zum Ende des Jahres 2020 wurden mehr als 33.000 Personen inhaftiert. Tausende Menschen waren gezwungen zu emigrieren, um der Strafverfolgung zu entgehen. Das alles passierte und passiert im 21. Jahrhundert, in der Mitte von Europa.

Беларусь: Усё па-іншаму, усё аднолькава

У той час як вясной 2020 года пандэмія паралізавала Еўропу, дэмакратычны рух у Беларусі стаў самым моцным у гісторыі краіны. Пасля паспяховай кампаніі апазіцыйных палітыкаў Святланы Ціханоўскай, Веранікі Цэпкала і Марыі Калесніковай і фальсіфікацыі вынікаў выбараў, адбыліся масавыя акцыі пратэсту, на якія рэжым Лукашэнкі адказаў жорсткім гвалтам. Агульны досвед беларусаў апошніх месяцаў уключае пратэсты, арышты, катаванні, узмацненне культурнага руху, надзеі і расчараванні.

Негледзячы на тое, што за апошні некалькі месяцаў быў дасягнуты новы ўзровень дзяржаўнага гвалту, рэпрэсіі і стагнацыя ўлады аказалі вырашальнае ўплыў на вынікі апошніх некалькі дзесяцігоддзяў. Цяпер, амаль праз год пасля пачатку пратэсту і без істотных перамен ва ўладзе, зноў узнікае пытанне, якія перспектывы ёсць у і для Беларусі. Адначасова відавочна, што час нельга вярнуць назад. Нельга забыць пра палітычнае (паўторнае) абуджэнне і сумесны досвед, а таксама нельга дараваць канчатковую зарадку ўлады Беларусі беларусам. Выстава паказвае гэтую напружанасць. *Беларусь: усё па-іншаму, усё аднолькава*.

Фатограф Юлія Аўтц (*1988) суправажала маладых беларусаў на працягу некалькіх месяцаў у 2018 годзе. Яе здымкі з назвай "*Пакуль я чакаў (-ла)*" - гэта партрэты "накалення Лукашэнкі" з часоў перад пратэстам.

Здымкі беларускай журналісткі і фатографа Ксеніі Галубовіч (*1988) паказваюць кропку невяртання, фіксуючы падзеі дзён і начэй пратэсту непасрэдна пасля фальшывых прэзідэнцкіх выбараў 08.08.2020 года.

Пакуль я чакаў (-ла)

Аляксандр Лукашэнка кіруе Беларусцю больш за 27 гадоў. Вырасла пакаленне, якое не ведае сваёй Радзімы без аўтарытарнага прэзідэнта. Што значыць расці ў гэтых умовах? Як гэта - жыць у краіне, дзе развіццё свабодных дэмакратычных каштоўнасцей забаронена? З прычыны пастаянных рэпрэсіў становіцца ўсё менш людзей, якія паўстаюць і аказваюць супраціў. Тыя, хто застаецца, прыстасоўвацца, пярэа ставіцца да аб'яваўнасці альбо захоўвае свабоду ўнутры. Пасіўныя, незадаволеныя і стратныя, яны павінны змірыцца з правамі рэжыму. У сваёй працы я паказваю маладых людзей, якія імкнуцца да індывідуальнасці, што не зусім пажадана ў Беларусі. Людзі, якія падвяргаюцца дыскрымінацыі з-за сваёй палітычнай пазіцыі, сексуальнай арыентацыі альбо проста з-за іншага мыслення і жыцця. Людзі, якія не прытрымліваюцца дзяржаўнага плана і ідуць сваім шляхам - іншым шляхам, чым прадлісаны грамадствам. Выкарыстоўваючы інтымныя партрэты людзей у асабістым асяроддзі, я даю ўяўленне пра жыццё маладых людзей і паказваю, што гэта значыць і што адчуваеш, калі жывеш у гэтых умовах. Здымкі серыі "*Пакуль я чакаў (-ла)*" былі зроблены ў перыяд да пратэстаў і паказваюць жыццёвую сітуацыю людзей: у чаканні змен.

Кропка незвароту

9 жніўня 2020 года былі абвешчаны афіцыйныя вынікі прэзідэнцкіх выбараў у Беларусі, паводле якіх Аляксандр Лукашэнка перамог ужо шосты раз запар. У той жа час незалежныя даследаванні і апытанні паказалі, што Святлана Ціханоўская стала сапраўднай пераможцай выбараў. У ноч адразу пасля абвешчання вынікаў выбараў тысячы людзей выйшлі на вуліцы і сутыкнуліся з беспрэцэдэнтным гвалтам з боку дзяржавы. Гэтыя сутыкненні працягваліся тры дні, падчас якіх шмат людзей жорстка збівалі і катавалі. Было затрымана каля 7000 чалавек. Улады на некалькі дзён заблакавалі Інтэрнет, спрабуючы спыніць патак інфармацыі. 14 жніўня затрыманні былі вызвалены і пачалі дзяліцца перажытым. Тое, што яны наведвалі, узрушыла грамадскасць не толькі ў Беларусі. Беларускія жанчыны, якія першымі выйшлі на вуліцы з кветкамі пасля першай хвалі гвалту, сталі сімвалам пратэсту. У наступныя месяцы сотні тысяч кожную нядзелу выходзілі на мірныя маршы пратэсту. Улады адрагавалі і ўзмацнілі рэпрэсіі. Людзей пераследавалі за ўдзел у мерапрыемствах, за публікацыі ў Інтэрнеце, за напісанне сімвалаў. Пратэсты змянілі форму, але працягваліся. З пачатку выбарчай кампаніі да канца 2020 года было затрымана больш за 33 тысячы чалавек. Тысячы людзей былі вымушаныя эміграваць, каб пазбегнуць пераследу. Усё гэта адбылася і адбываецца ў 21 стагоддзі, у сярэдзіне Еўропы.

